

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 3 (3459) ●

● ЧАЦВЕР, 28 СТУДЗЕНЯ, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Магчымасці для росту
Стар. 2

“Вясковы эпас” пераклаў вясковец
У Мінску прэзентавана кніга “Калевала”, якая ўпершыню выйшла на беларускай мове. Пераклад з арыгінала зрабіў ураджэнец Расонскага раёна Якуб Лапатка
Стар. 3

Прасы на любы густ
У Гродне адчыніўся цікавы музей, дзе сабраны каля 350 узораў прасаў з розных краін
Стар. 4

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Былі, ёсць і будуць

Для ансамбля “Песняры” год 2016-ы не толькі Год культуры, але і памяці: 12 студзеня яго стваральніку Уладзіміру Мулявіну споўнілася 675

Уладзімір Мулявін

Кацярына Мядзведская

Утульна, нават неяк па-хатняму, у офісе-студыі Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры”: ля крэсла — гітара, на паліцах — кнігі, дыскі. 10 раніцы. Цішыня. Музыкі збіраюцца пазней і працуюць да ночы: развучваюць мелодыі, рэпэціруюць, “пішуч” песні. Сістэмны адміністратар возіцца з кампом, а Вячаслаў Шарапаў, які цяпер кіруе “Песнярамі”, заварвае гарбаты: імбірную. Гаворыць, з Венесуэлы... А проста “прыйсці на чай” можна было і пры Мулявіне. Дарэчы, студыя па мінскай вуліцы Сурганава адкрыта з 2000 года, ствараў яе сам Мулявін. Шарапаў згадвае: аднойчы жанчына з

далёкага расійскага гарадка прыехала сюды па аўтограф знакамітага спевака. “А чакала Уладзіміра Георгіевіча з якім хвалюваннем! — усміхаецца Вячаслаў. — Думала, зорка прыбудзе мінімум на “Ролс-ройсе”, у гэткім зьяні... А Мулявін зайшоў у студыю з акумулятарам, рукі — па локці ў машынным масле! Быў заклапочаны аўтапаломкой, гаварыў пра звычайныя жыццёвыя рэчы. На статус “зоркі” ў той момант відавочна не цягнуў, ды, па сутнасці, “зорнай хваробай” не пакутаваў.
Ён умеў быць сваім сярод сваіх: разумелым, простым, блізім як у жыцці, так і на сцэне. “У 70-я Мулявін прыйшоў да шырокага гледача ў вобразе простага беларускага “дзядзькі”, які жыве недзе

Зорны склад ансамбля “Песняры”

побач, па суседстве з’яўляецца “душою” любой кампаніі, — лічыць Вячаслаў Шарапаў. — Гэтакі чалавек — “соль зямлі”: увабраўшы яе сілу, аддае яе і ўсяго сябе іншым”. Уралец, рускі па нараджэнні, улюбіўся ў беларускае слова, фальклор ды расказаў усяму свету, якая гэта каштоўнасць — беларуская песня. Музыка, спявак стаў першапраходцам у жанры фолк-року. І слава “Песняроў” магла параўнацца хіба што з брытанскім “Бітлз”. Беларускія хлопцы заявілі пра сябе сучаснымі апрацоўкамі фальклору: да Мулявіна таго ніхто не рабіў. Шмат працаваў маэстра з вершамі Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, якіх, дарэчы, заўсёды і называлі Песнярамі. А Мулявін, дадае Шарапаў, вобраз “песняра” асучасніў, наблізіў да людзей, прыямліў ды, можна сказаць, зноў стварыў на яго моду ў народзе.

І мастацкая планка “Песняроў” пры тым была заўсёды высокаю. Ды і сёння ж няпроста патрапіць у ансамбль! У ім усе — прафесійныя музыкі: таленавітыя, з творчым запалам у вачах. “Большасць — маладыя, і поспех хлопцаў у тым, што яны згуртаваліся, — радуецца кіраўнік. — Гэта супольнасць адзінадумцаў. І я ўдзячны музыкам за такую аднасць. Дый мне пры іх прыемна быць не строгім дырэктарам, а старэйшым настаўнікам, братам і сябрам”. Калі ж у калектыве мір ды згода, то і песні пішучца лёгка, і душэўныя. Летась, напрыклад, у “Песняроў” выйшлі два новыя дыскі “Прысвячэнне Майстру...” і “Хмель молодой”. Песню “Сокал” напісалі Вячаслаў Шарапаў і Раман Козыраў да нацыянальнага адбору на Еўрабачанне-2016, робяцца новыя аранжыроўкі народных песень. → **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Прысвячэнне Майстру

На “Юбілейным тыдні” Івана Шамякіна, які праходзіць на Першым канале Беларускага радыё, гучаць вядомыя творы народнага пісьменніка

Спецэфіры з 25 па 31 студзеня прысвячаюцца 95-м угодкам народнага пісьменніка Беларусі Івана Шамякіна. Як паведамілі ў прэс-службе радыё, у яго фондах захоўваецца шэраг радыёпастановак паводле твораў пісьменніка: “Сэрца на далоні”, “Снежныя зімы”, “Трывожнае шчасце”, “Вазьму твой боль”, “І змоўклі птушкі”, “Хлеб”, “У добры час... На пачатку тыдня ў эфіры гучаў радыёспектакль па любімым многім, яшчэ са школьнай праграмы, творы “Сэрца на далоні”. У чацвер і пятніцу слухайце радыёкампазіцыю спектакля Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача “Залаты медаль” — па аднайменнай п’есе пісьменніка. А ў суботу і нядзелю будзе трансляцыя спектакля “Трывожнае шчасце”. Пачатак эфіраў, прысвечаных юбіляру, штодзень у 22.05 па мінскім часе. Выпускі перадачы можна слухаць і ў інтэрнэце па адрасе <http://radio1.by>.

Даведка “ГР”. Іван Пятровіч Шамякін нарадзіўся 30 студзеня 1921 года ў вёсцы Карма, што на Гомельшчыне. Удзельнічаў у Вялікай Айчыннай вайне. Першым буйным творам яго стала аповесць “Помста” (1949). Дагэтуль сярод чытачоў папулярныя шамякінскія раманы “Сэрца на далоні”, “Снежныя зімы”, “Атланты і карыятыды” — у іх пісьменнік уздымаў, даследаваў праблемы сучаснага яму жыцця. Пра жыццё Івана Шамякіна, яго творчасць, вялікую грамадскую дзейнасць зняты дакументальныя фільмы “Пакуль ёсць сіла” ды “Імгненні жыцця”.

ГОД КУЛЬТУРЫ

Тонкі гумар Алега Карповіча

Іван Ждановіч

Гэты мастак па-філасофску глядзіць на свет і добра адчувае мяжу паміж сяброўскім шаржам і карыкатурай

Што аднаму смешна, другому можа быць крыўдным. Такія нюансы, аднак, далёка не заўсёды можна й словамі акрэсліць: хіба што адчуць... Пра тое, як і пра аптымістычнае, пазітыўнае светаўспрыманне Алега Карповіча цікава разважаць на ягонай выставе “Свет вачыма мастака”. Напрыканцы года яна адкрылася ў Нацыянальным гістарычным музеі. Прадстаўлена 60 выбраных прац. Зрэшты, творчы почырк мастака даўно ведае ўся Беларусь. Яго малюнкi “ў тэму дня” ідуць у свет стотысячнымі тыражамі: Алег Іванавіч — ма-

стак-карыкатурыст у газеце “СБ. Беларусь сегодняя”. Культурны феномен: чалавек здолеў “не змялавацца”, нібы графітавы аловак, не спісацца — бо яшчэ і тэксты піша — стоячы дзень пры дні на дынамічным творча-вытворчым канвееры. І выдае штогод да тысячы малюнкаў.

Сам Алег — творца сціплы і ціхі, сам сябе не піярыць. На вернісажы, дарэчы, казалі, што ініцыятарам і натхняльнікам чарговай выставы стала Міністэрства культуры. Міністр Барыс Святлоў неяк быў па справах у рэдакцыі “СБ”, з цікавасцю разглядаў яго творы. Захапляўся, казаў: можна і ў музеі паказаць. Выбралі Гістарычны, бо ў творах Алега Карповіча сапраўды адбіваецца гісторыя сучаснасці. А яшчэ люструецца беларуская памяркоўнасць. Творы яго “не падзуджваюць”, не крыўдзяць нікога: толькі выдзяляюць, акрэсліваюць, ёмка сімвалізуюць ней-

кую надзённую падзею, з’яву, праблему.

Алег Карповіч — з тых людзей, што добра засвоілі беларускі культурны код. У такіх няма жадання самавыяўляцца, здзіўляць некага “на грані фолу”, Алег не схільны дасягаць поспеху ды, як кажуць, “выпендывацца” да самазабыцця, без пачуцця меры, ён не ідзе нахрапам на ідэалагічнага апанента. Заўжды, падаецца мне, ёсць “самааглядка”: а што людзі падумаюць, скажуць, як успрымуць мае штукарствы? Пэўна, таму творы мастака — а малюе ён вядомых палітыкаў, дзеячаў культуры, спартсменаў... — больш падпадаюць пад вызначэнне “сяброўскія шаржы”, чым “карыкатуры”.

Як вядома, не толькі ў народнай міфалогіі ёсць персанажы з “ліхім” ці “добрым” вокам. І сярод сучасных творцаў бачыш тое, амаль няўлоўнае, падзяленне. “Чорны погляд на свет”, дарэчы, можа быць

вынікам выдаткаў выхавання, праблем з псіхікай, фізічным здароўем. А сам Алег Карповіч, казаў на вернісажы, упэўнены: ад добрых малюнкаў у свеце больш карысці. Такой жа думкі прытрымліваецца і галоўны рэдактар газеты “СБ. Беларусь сегодняя” Павел Якубовіч. На вернісажы ён звярнуў увагу: у Алега — унікальны талент, і гэта дзякуючы яму на старонках газеты з 2011 года жыве рубрыка “Глазами художника”. Гэты ўчастак выяўленчай аналітыкі, якую рэдка цяпер сустрачеш у друкаваных СМІ. Алег Іванавіч падзякаваў Паўлу Ізотавічу за паразуменне і за тое, што яму ёсць дзе прымяніць свае сілы.

Як нараджаюцца Алегавы творы? Тое раскажаў чытачам “СБ” яго сябар-мастак Уладзімір Сцяпан — калі пісаў пра яго мінулагоднюю выставу на Гомельшчыне, у Светлагорску (“Вачыма і рукамі маста-

АЛЕГ КАРПОВІЧ

Беларускі ўзор

ка. 09.01.2015). Ён, дарэчы, як і вядомы ў Беларусі ды Францыі мастак Раман Заслонаў (унук знакамітага героя Канстанціна Заслонава) быў на вернісажы ў Гістарычным музеі. Уладзіміра Алега неаднойчы маляваў, і ён бачыў, як цяжка з’яўляецца гумарыстычны малюнак. → **Стар. 4**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Святочны канцэрт з нагоды 15-х угодкаў Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў у Томскай вобласці

Магчымасці для росту

Беларусы Томска адсвяткавалі 15-гадовы юбілей сваёй Нацыянальна-культурнай аўтаноміі, атрымалі важкі грант з абласной адміністрацыі ды рыхтуюцца прэзентаваць унікальную кнігу, дасланую земляком з Санкт-Пецярбурга

Многія чытачы “Голасу Радзімы” ведаюць: летась наша Рэгіянальная грамадская арганізацыя “Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў у Томскай вобласці” адсвяткавала 15-гадовы юбілей. Мы асэнсоўвалі тое, што ўдалося супольна зрабіць за гэтыя гады, а заадно рыхтавалі вялікае свята, якое ўрэшце і прайшло гожа, у яркіх фарбах. Што радуе: і цяпер у нашай суполкі ёсць добрыя магчымасці для далейшага росту, развіцця. Пераадоўваючы цяжкасці, мы расцём, шукаем новыя формы для выяўлення багатай беларускай культуры ў жыцці рэгіёна. Безумоўна, пры тым даводзіцца чуйна прыслухоўвацца да павеваў часу: заўсёды быць у плыні грамадскага жыцця.

У прыватнасці, вялікая і карпатлівая праца была ў нас, калі абгрунтавалі свае будучыя культурна-асветніцкія праекты, падавалі заяўку на вылучэнне гранта ў адміністрацыю Томскай вобласці. Такая практыка — гранты для некамерцыйных арганізацый — існуе ў абласных адміністрацыях Расіі. І вось — чарговы поспех: нам выдзелена 720 тысяч рублёў на арганізацыю і правядзенне мерапрыемстваў у плыні праекта “У

Любоў Адашкевіч (злева) з ганаровымі гасцямі свята

адзінстве — наша сіла”. Варта дадаць, што ўсе мерапрыемствы, якія ладзіць наша аўтаномія, спрыяюць пашырэнню беларускай культуры, ствараюць пазітыўны імідж як Беларусі, так і беларусаў, дапамагаюць умацаванню міжнацыянальнай згоды. У снежні, напрыклад, актывісты беларускай аўтаноміі ўдзельнічалі ў святкаванні 25-х угодкаў украінскай суполкі, а таксама ў Навагодняй праграме армянскай дыяспары.

Цяпер у нас — новыя клопаты. У прыватнасці, рыхтуем прэзентаваць

унікальную кнігу “Хутчэй у Томск”: яе даслаў нам вядомы навукоўца, зямляк-беларус з Санкт-Пецярбурга Мікалай Нікалаеў. Родам ён, нагадаю, са Шчучына, цяпер — доктар філалагічных навук. Інтэрнэт падказвае: Мікалай Віктаравіч — адзін з заснавальнікаў і членаў Камітэта Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, адзін са стваральнікаў і член Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Санкт-Пецярбурзе. А кніга, якую ён даслаў, — пра перасяленцаў-беларусаў у Томскую вобласць, і выдадзена

яна ў канцы XIX стагоддзя. Цяпер шукаем і магчымасці, каб яе перавыдаць.

У працяг навагодніх мерапрыемстваў творчыя калектывы нашай аўтаноміі ўдзельнічалі ў сустрэчы прадстаўнікоў нацыянальных аб’яднанняў з кіраўнікамі ўладных структур Томскай вобласці. Гэта быў канструктыўны дыялог, мы абмяркоўвалі: як удалося нам супольна папрацаваць у мінулым годзе і што варта зрабіць разам у бягучым. І нам, прызнаюся, было вельмі прыемна чуць, калі праца беларускай дыяспары прызнавалася паважанымі людзьмі як адна з самых актыўных на тэрыторыі вобласці.

Поспехаў вам жадаю, дарагія супляменнікі, у Новым годзе! Хоць многія з чытачоў “Голасу Радзімы” і далёка ад нашай гістарычнай Радзімы, але ж мы адчуваем сваю духоўную аднасць. Дарэчы, я заўважыла: чым больш ты ў нешта сваіх сіл укладваеш — тым больш тое любіш. Гэтак з уласнымі дзецьмі, унукамі, гэтак і з Бацькаўшчынай. То хай натхняе нас на новыя здзяйсненні родная Беларусь!

Любоў Адашкевіч, старшыня Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў у Томскай вобласці

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Студэнты “лунаюць у аблоках”

Кацярына Аляксандрава

У Белдзяржуніверсітэце інфарматыкі ды радыёэлектронікі адкрыўся Інжынерна-адукацыйны цэнтр

На базе новага Цэнтра нацыянальнай камандаўжорыхтуецца да Чэмпіянату свету па праграмаванні. Памяшканне, камп’ютар і цішыня — гэта, на думку ўдзельніка каманды Аляксея Вісцяжа, вельмі патрэбна для падрыхтоўкі да фіналу ЧС, які пройдзе сёлета ў тайландскім Пхукэце. З адкрыццём у БДУІР сучаснага Інжынерна-адукацыйнага цэнтра рыхтавацца да выпрабавання стала прасцей. “Цяпер уся інфармацыя, патрэбная нам у працы, захоўваецца на “воблачным” серверы, — радуецца Аляксей. — Гэта значыць: кожны ўдзельнік каманды лёгка атрымоўвае да яе доступ”.

Яшчэ плюс: “воблачныя” тэхналогіі робяць больш зручным працэс навучання ва ўніверсітэце. Паколькі кожны студэнт вядомай вучыцца мае доступ да інфармацыйных “аблокаў”, то і працаваць можа ў любым зручным месцы: і ў аўдыторыі, і дома. Галоўнае — выйсці ў інтэрнэт. Па словах начальніка Цэнтра інфарматыкі ды інвацыійных распрацовак Сяргея Мігалевіча, для таго ёсць спецыяльнае праграмае забеспячэнне, запушчанае на серверах Інжынерна-адукацыйнага цэнтра. У выніку ўся інфармацыя захоўваецца не на пэўным камп’ютары, а ў “воблаку”, доступ да якога са сваіх ноўтбукаў, планшэтаў або мабільных устаткаў маюць студэнты. Па-за сценамі вучыцца можна выконваць кантрольныя і лабараторныя працы. Хутка “аблокі” стануць выкарыстоўвацца і пры правядзенні дыстанцыйных курсаў.

Рэктар БДУІР Міхаіл Батура ўпэўнены: адкрыццё цэнтра — крок наперад у інфармацыйных тэхналогіях: “Спадзяемся, вынікі не прымусяць сябе доўга чкаць, і зусім хутка цэнтр пачне прыносіць карысць у падрыхтоўцы як нашай каманды да Чэмпіянату свету па праграмаванні, так і ў навучанні спецыялістаў”.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Родныя песні ў Паўладары

Мемарандум аб супрацоўніцтве паміж акіматам Паўладарскай вобласці ды Пасольствам Беларусі ў Казахстане падпісаны пад час Дзён беларускай культуры на цаліннай зямлі

Летась у Паўладары прайшлі Дні беларускай культуры, яны прысвячаліся 20-годдзю Асамблеі народа Казахстана, 20-годдзю Канстытуцыі Казахстана і 15-годдзю абласнога этнакультурнага аб’яднання “Беларусь”. Падзея — вельмі значная, таму гоце горада быў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Казахстане Анатоль Нічкасаў. Прыехалі актывісты беларускіх суполак з Астаны, Акмолінскай вобласці, Усць-Каменогорска, гасці з Расіі (Омск, Новасібірск, Томск) і з Мінска. Адкрываліся ўрачыстасці літургіяй у Благавешчанскім саборы ў гонар Прападобнай Ефрасінні Полацкай, заступніцы Белаі Русі. Гасці наведлі Новачарнарыку — сяло ў Паўладарскім раёне. Там былі сустрэча з актывам АНК Паўладарскага раёна, ускладненне кветак да абеліска Славы, святочная канцэртная праграма “Жывём у сямі адзінай”.

Урачыста і плённа прайшла дзелавая сустрэча “Мы — народ Казахстана” ў дзяр-

жустанове “Когамдык келісім” (перакладзеца як “Грамадская згода”) апарата акіма (губернатора) Паўладарскай вобласці. Гасцей сустрэлі ў адпаведнасці з казахскімі нацыянальнымі звычаямі, з абрадамі “Шашу” і “Арнау”. Потым былі спіч-вітанне гасцей, пака калекцый этнакасамоў “Паўладар — горад шматнацыянальны”, гасцей знаёмлілі з выставай “Культурная спадчына беларускага народа”, яны наведлі школу нацыянальнага адраджэння імя Каната Даржумана і офісы этнакультурных аб’яднанняў.

Потым кіраўнік беларускага дыпрадстаўніцтва Анатоль Нічкасаў выступіў на круглым stole “Асамблея народа Казахстана: шлях збліжэння культур, захавання міру і дружбы паміж народамі” — у канферэнц-зале “Когамдык келісім”. Ён адзначыў важнасць дзейнасці Асамблеі як унікальнага грамадскага інстытута, які аб’ядноўвае шматнацыянальны народ Казахстана.

Галоўнай падзеяй, падставай для правядзення Дзён беларускай культуры было святкаванне 15-х угодкаў суполкі “Беларусь”. Гэтай даце прысвечаны відэафільм пра гісторыю стварэння і дзейнасць беларускага ЭКА — ён дэманстраваўся перад пачаткам урачыстасці ў канцэртнай зале “Достык” (“Сяброўства”). А ў холе будынка

размясцілася выстава: вырабы народных умельцаў, выкананыя па беларускіх матывах з саломкі, лёну, вязання, вышытыя вырабы і плечыня са стужак. Гасці высока ацанілі прыгажосць і вытанчанасць, багацце творчай фантазіі ды таленты майстроў — а гэта паўладарскія ўмелыя Л. Міхайленка, Л. Лапацук ды майстрыцы з Новасібірскай вобласці В. Верашчагіна.

На святочную вечарыну “Голос предков зовущий” сабраліся прадстаўнікі ўсіх абласных этнасуполак горада, мясцовай улады і грамадскасці, гасці з раёнаў вобласці, іншых гарадоў Казахстана, Расіі, а таксама з Мінска і беларускага пасольства. Юбіляры прымалі віншаванні, узнагароды за вялікую працу па развіцці беларускай культуры, на карысць міру і згоды, умацавання адзінства народа Казахстана.

Юбілейны медаль “20 гадоў Асамблеі народа Казахстана” атрымаў Васіль Рақ, старшыня савета старэйшын беларускага ЭКА. Узнагароды акіма вобласці і горада, абласнога і гарадскога масліхатаў (саветаў) атрымалі В. Якутаў, А. Скрыпнікава, П. Андрэявец, Д. Карапанаў, Л. Мельнікаў, В. Вялічка, Л. Міхайленка, К. Філіпеня, Л. Васіна, І. Нечыпурэнка, С. Крывіч. Падзячнымі лістамі, ганаровымі граматамі Пасольства Беларусі ў Казахстане і Міністэрства культуры

Любоў Богнат — кіраўніца суполкі “Беларусь” з Паўладара

ры Беларусі адзначаны У. Язэпаў, М. Стралева, А. Трыстан, В. Залатарова, А. Кравец, А. Ленскі, Т. Пучок, М. Кашаміраў, М. Прыгодзіч, М. Гарусаў, Н. Ахмедзянава. Адзначаючы заслугі этнасуполкі “Беларусь”, намеснік кіраўніка рэгіёна Мікалай Дычко паведаміў: падпісаны Мемарандум аб супрацоўніцтве паміж акіматам Паўладарскай вобласці і Пасольствам Беларусі ў Казахстане.

Пра тое, як развіваюцца сувязі паміж краінамі, якім спрыяе асабістае сяброўства прэзідэнтаў Нурсултана Назарбаева і Аляксандра Лукашэнкі, гаварыў Пасол Анатоль Нічкасаў. Ён адзначыў вялікую працу этнасуполкі “Беларусь” і яе старшыні Любові Богнат, заслугі якой высока ацэнены Урадам

Беларусі. Любоў Іванаўна ўзнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства замежных спраў Беларусі: за ўклад ва ўмацаванні міру і дружбы паміж народамі. Яна, дарэчы, уваходзіць і ў склад Каардынацыйнага савета пры МЗС Беларусі. Па словах Анатоля Нічкасава, святочная канцэртная праграма творчых калектываў Паўладарскага беларускага этнакультурнага аб’яднання з удзелам артыстаў з Расіі адлюстравала як любоў беларусаў Прыіртшыша да казахстанскай зямлі, так і адкрытасць іх душаў поклічу голасу продкаў.

Максім Кашаміраў, сябар паўладарскай этнасуполкі “Беларусь”, Казахстан

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Былі, ёсць і будуць

У снежні “Песняры” спявалі на Днях культуры Беларусі ў Туркменістане

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Запатрабаванымі застаюцца “Песняры”. У снежні, напрыклад, яны спявалі на Днях культуры Беларусі ў Туркменістане, былі сольны канцэрт у Вільнюсе, запіс Навагодняй праграмы ў Маскве... Заўсёды насычаны графік. У колькіх краінах пабывалі летась — і не палічыць. Хоць гастролі ўсталявала менш: сусветны эканамічны крызіс паўплываў і на культуру.

На 2016-ы ў артыстаў асаблівая надзея, бо год жа знакавы: 12 студзеня споўнілася б 75 гадоў народнаму артысту Беларусі і СССР Уладзіміру Мулявіну. “Песняры” ўдзельнічалі ў вялікім канцэрце-прысвячэнні ў Белдзяржфілармоніі. Імпрэза прайшла з размахам. Вітанне ўдзельнікам і глядачам канцэрта накіраваў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Аўтарскія песні Мулявіна выканалі Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч, Анатоль Кашапараў, Пётр

Ялфімаў, Ян Жанчак, Кацярына Дзегцярова, Андрэй Коласаў, Марына Васілеўская, а таксама ансамблі “Камерата”, “Свята” і “Купалінка”. На плазменным экране ішлі архіўныя запісы ансамбля “Песняры”, а ў фінале гучала знакамітая “Малітва” на верш Янкі Купалы ў выкананні Уладзіміра Мулявіна.

А наперадзе — новыя дзеі па ўшанаванні памяці Песняра. Будзе перавыданне кнігі “В. Мулявін. Нота судьбы”, абнаўленне экспазіцыі яго музея ў Белдзяржфілармоніі... Канцэрты аўтарскіх песень Мулявіна цягам году пройдуць у Магілёве, Вілейцы, Гродне, польскім Беластоку. Юбілей адзначыць і на “Славянскім базары ў Віцебску”: пройдуць канцэрт і тэатральная пастаноўка, разгорнецца тэматычная выстава. Дарэчы, спецпрэміяй Прэзідэнта Беларусі адзначаны стваральнікі мюзікла “Пясняр”, які з поспехам ідзе на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драмтэатра імя М. Горкага.

На пачатку лютага “Песняры” выступяць на сцэне Крамлёўскага палаца ў Маскве: там пройдзе грандыёзны канцэрт “Уладзімір Мулявін. 75 гадоў. Юбілей у коле сяброў”. Хай і не разам, аднак на адной сцэне выступяць і многія з былых “Песняроў”: Ігар Пеня, Валерый Дайнека, Леанід Барткевіч, Анатоль Кашапараў. З іншых сяброў Мулявіна будуць эстрадныя выканаўцы з Беларусі ды Расіі.

Даведка “ГР”. Упершыню ўголас Уладзімір Мулявін заявіў пра сябе ў 1968-м. Тады быў створаны ансамбль “Лявонь”, папярэднік “Песняроў”. Праз два гады калектыў, ужо пад вядомай назвай, дэбютаваў у Маскве. І поспех быў каласальны: беларуская музыка заваявала сталіцу Савецкага Саюза. Далей — больш. “Песняры” аднымі з першых з СССР адправіліся на гастролі ў ЗША (1976), пазней пакарылі меляману яшчэ ў шасці дзясятках краін.

ДАЛЁКІ БЕРАГ

Добрая памяць пра класіка

Памятны знак Янку Купалу адкрылі ў ізраільскім партовым горадзе Ашдодзе

Наша газета паведамляла раней, што ў 2012 годзе, да 130-х угодкаў Песняра яго імем названая плошча ў приморскім Ашдодзе (тамтэйшы порт — самы вялікі ў Ізраілі). Там і праходзіла 29 снежня 2015 года ўрачыстая цырымонія адкрыцця Памятнага знака, арганізаваная Пасольствам Беларусі ў Ізраілі ды муніцыпалітэтам горада. Як вядома, у горадзе жыве шмат выхадцаў з Беларусі. Сярод ганаровых гасцей былі намеснік мэра Барыс Пётэрман, старшыня Усеізраільскага аб’яднання выхадцаў з Беларусі Міхаіл Альшанскі ды кіраўнік яго ашдодскага аддзялення Ісаак Цфасман, куратар праекта Майя Слуцкая, скульптар Уладзімір Паін. Прышлі члены гарсавета, прадстаўнікі дыяспоры, грамадскіх суполак краіны, мас-медыя і мясцовай грамадскасці.

Вітаючы грамаду, Пасол Беларусі ў Ізраілі Уладзімір Сквацоў падкрэсліў: плошча Янкі Купалы і ўсталяваны на ёй Памятны знак — гэта сімвал гістарычных і культурных сувязяў двух народаў, пацвярджэнне трываласці беларуска-ізраільскай дружбы. Пасол зачытаў вітанне Міністра культуры Беларусі Барыса Святлова, у якім гаворыцца, што адкрыццё Памятнага знака ёсць жывое сведчанне трывалых культурных сувязяў, што паядналі беларусаў і яўрэяў, знак павагі да агульнай гісторыі народаў.

Дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Алена Ляшковіч уручыла памятнае дыпломнае сяброўства музея ўсім, хто з ізраільскага боку прымаў удзел у праекце: Уладзіміру Паіну, Барысу Пётэрману, Ісааку Цфасману, Майі Слуцкай.

У Ашдодзе прэзентавалася і выстава “Сад вашых песень” з фондаў Купалаўскага музея, якая апавядае пра стасункі Купалы з дзеячамі яўрэйскай культуры, пра іх уклад у культурнае развіццё Беларусі ў 1930-40-я гады.

Стваральнікі выставы запрасілі да супрацоўніцтва ўсіх, хто зацікаўлены ў пашырэнні беларуска-яўрэйскіх культурных сувязяў. І яшчэ прайшла акцыя “Чытаем Янку Купалу разам!”: гучалі творы класіка на розных мовах.

Памятны знак Янку Купалу ў Ашдодзе

ПАДЗЕЯ

“Вясковы эпас” пераклаў вясковец

Ніна Шпакоўская

У Мінску прэзентавана кніга “Калевала”, якая ўпершыню выйшла на беларускай мове. Пераклад з арыгінала зрабіў ураджэнец Расонскага раёна Якуб Лапатка

Пра тое, што знакавая падзея рыхтуецца, мы ведалі загадзя. І напярэдадні прэзентацыі амаль 700-старонкавага ілюстраванага выдання, якая прайшла на філфаку БДУ, спадар Якуб расказаў нам пра свой шлях да карэла-фінскага эпаса і тое, чым твор “перагукваецца” з “Новаю зямлёй” Якуба Коласа. Летась 16 верасня перакладчыку Якубу Лапатку споўніўся 71 год, родам ён з Віцебшчыны: з вёскі Аўсюкова на Расоншчыне. Ад пачатку 90-х зямляк жыве і працуе ў Фінляндыі. Якуб Лапатка перакладае з нямецкай, іспанскай, партугальскай, французскай, балгарскай, лацінскай і фінскай моваў. Усяго на беларускую і рускую мовы ён пераклаў ужо 16 кніг, яшчэ некалькі рыхтуецца да выдання.

З фінскаю моваю перакладчык пазнаёміўся яшчэ ў дзяцінстве ў рускай Карэліі: прыязджаў туды на канікулы да сваіх матулі ды айчыма. “Мой бацька, Фядоткін Якаў Іванавіч, загінуў за паўгода да майго нараджэння пад Пустошкай, Пскоўскай вобласці: быў сапёрным афіцэрам і падарваўся на міне, - рас-

казвае Якуб Лапатка. — Мая мама, Лапатка Ніна Іванаўна, потым зноў выйшла замуж: за вяскоўца з Залешчанкі, Аляксея Іванавіча Лавецкага. Яны перабраліся ў Карэлію, Суаярвскі раён. І потым, так склалася, часта мянялі месца жыхарства: з Ваксаўсе пераехалі ў Кангвозера, адтуль — у Кастамуксу, Пенінгу, Лендэры... Потым быў Алтай: Барнаул, станцыя Авецкіна. Далей — казахстанскі Паўладар і, нарэшце, Вялікі Ноўгарад, дзе яны абодва і пахаваныя. Мама была настаўніцай пачатковых класаў, а мой айчыма — спачатку майстрам хімікаў, а потым машыністам паравозаў ды цягавозаў”.

Кароткіх візітаў у Карэлію хапіла, каб у будучага перакладчыка нарадзілася, як ён сам кажа, цяга да Фіншчыны. Але да фінскае мовы прыйшоў не адразу. Спачатку быў іспанскі факультэт Мінскага інстытута замежных моваў (1967-73), а потым — 20 гадоў выкладаў іспанскую мову ў Наваполацкай школе № 5.

Склаў, дарэчы, і першы “Іспанска-беларуска-рускі слоўнік для школьнікаў”. Быў, згадвае ў адным з інтэрв’ю, і дэпутатам Наваполацкага гарадскога савета, узначальваў камісію па культуры і адукацыі. А ўзяцца за фінскую Якаву Якаўлевічу параў і п’сьменнік Уладзімір Арлоў. Спачатку “новаспечаны перакладчык” карпеў над невялікімі апавяданнямі са слоўнікам і падручнікам. Пазней, з лёгкай рукі Рыго-

Беларускі перакладчык Якуб Лапатка сярод фінскіх камянёў

ра Барадуліна, патрапіў у камандзіроўку ў Карэлію, вынікам якой сталі пераклады ў штогодніку “Братэрства” (1987). Далей, дзякуючы зноў жа Барадуліну, паехаў на кангрэс перакладчыкаў і п’сьменнікаў Фінляндыі ды Карэліі ў Петразаводск. Там сустрэўся з фінскімі перакладчыкамі, якія запрасілі калегу на стажыроўку ў Хельсінкі ўніверсітэт. “Памятаю, наша выкладчыца напрыканцы навуцальнага года сказала, што абсалютна ўсе хатнія заданні за семестр выканалі толькі дзяўчыны з Кітая і беларус, — з усмешкай згадвае Якуб Лапатка. — Самі фіны здзіўляліся, што я перакладаю на беларускую: у іх

разуменні то была вельмі рэдкая мова, больш экзатычная, чым санскрыт...”

Да “Калевалы” Якуб Лапатка падыходзіў доўга. Спачатку нават зрабіў сістэматызацыю фінскіх дыялектаў. Дзеля таго вывучаў фінскую дыялекталогію ў тым жа ўніверсітэце. “Калевала — гэта вясковы эпас. У ім няма герояў без страху і заганы, як у “Нібелунгах”, напрыклад. Тут жывуць, робяць памылкі звычайныя людзі, учынкі якіх па-чалавечы проста зразумець. Тут ёсць і бязліўцы, і лянціцы, яны ж і героі, — усміхаецца Якуб Лапатка, каларытна перадаючы змест кнігі ў некалькіх сказах. — Менавіта таму гэты твор і можна

параўнаць з “Новаю зямлёй” Якуба Коласа. Руны “Калевалы” складаліся доўгімі вечарамі ў сялянскіх хатах звычайнымі людзьмі для звычайных людзей”.

2015 год быў для Якуба Лапаткі “ўмалотным”: багатым на прэзентацыі. Выйшаў яго пераклад на рускую мову кнігі Юхані Конка “Мы героі”. Адначасова наш зямляк працаваў над вялізным, больш за 700 старонак, выданнем Олафа Магнуса (шведскага царкоўніка) “Гісторыя паўночных народаў”, што пабачыла свет на латыні ў 1555 годзе. Не забываецца і пра сваю малую радзіму — вёску Аўсюкова: не так даўно склаў цікавы лексікон гаворкі з тае мясцовасці. “Цяпер там жыве чалавек шэсць старых, — расказаў перакладчык, які жыве ў Хельсінкі. — Я там бываю штогод і заўсёды “гавару з імі па сваім языку”, і яны лічаць мяне за свайго аднавяскоўца. А ў вёсках жа людзі размаўляюць не так, як у горадзе. Зусім як у “Калевале”: многія кажуць, напісана яна не зусім зразумелаю моваю, а гэта ж проста народная мова”.

Ад рэдакцыі.

Цікавы тэкст пра ўплывы “Калевалы” на беларускую культуру (у прыватнасці, на фінал паэмы “Сымон-музыка” Якуба Коласа) даслала даследчыца з Петразаводска Наталля Прушынская, дачка вядомага беларускага п’сьменніка Андрэя Мрыя. Яе артыкул мяркуюем змясціць у адным з наступных нумароў “ГР”.

ГОД КУЛЬТУРЫ

Тонкі гумар Алега Карповіча

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

“Іншым разам тое адбывалася вельмі хутка: за некалькі хвілін, гадзіну, паўтары, а часам Алег мучыўся некалькі дзён, — дзельціца назіраннямі калега. — Быццам бы атрымалася, быццам бы падобны, але мастака нешта не задавальняла, і ён пачынаў новы рысунак, бялілісна знішчаючы папярэдні варыянт. Нарэшце, адкладваў інструменты, моршчыўся, глядзеў паверх акулараў і гаварыў, што цяпер быццам падобна”.

Прыадкрыць адзін з сакрэтаў творчай кухні Алега Карповіча хочацца і мне. Звярніце ўвагу на ўнікальны сяброўскі шарж, на якім — трое вясёлых касманаўтаў: Саманта Крыстаферэці, Антон Шкаплераў і Тэры Вертс. Як вядома, у складзе 42-й экспедыцыі Міжнароднай касмічнай станцыі на арбіце яны працавалі разам, прадстаўляючы адпаведна Еўрасаюз (Саманта — італьянка, тое кажуць і колеры на яе бейсболцы ды філіжанка, пэўна з кавай, у левай руцэ), Расію (Антон — камандзір карабля і расійскі касманаўт) і ЗША (у Тэры за тое сведчаць амерыканскі сцяг-нашыўка на скафандры, каўбойская шляпа ды адпаведныя боты). Калі ж уважліва прыгледзецца, то ўзнікаюць і пытанні: а чаму гэта ў Героя Расіі Шкаплерава беларускі саламяны брыль? І чаму пад расійскім сцягам на круглым корпусе “Союза” ёсць і сцяг беларускі?

Сталыя чытачы “Голасу Радзімы” лёгка разгадаюць мастакоўскія знакі-сімвалы, бо ведаюць: у Антона Шкаплерава — беларускія родавыя карані. А пачалася ў Алега Карповіча творчая праца над “касічнай тройцай” пасля таго, як аднойчы я спытаў: ці ведае ён такую

АЛЕГ КАРПОВІЧ

Трое ў космасе

міжнародную каманду, у якой беларус — галоўны, на чале нават прадстаўнікоў ЗША і Еўрасаюза? І далей раскажаў яму, што бацькі камандзіра касмічнага карабля “Союз ТМА-15М” нарадзіліся ў Быхаўскім раёне, цяпер жывуць у Балклаве, пад Севастопалем. Неякі і сам Антон на сустрэчы са школьнікамі казаў, што ён — беларус: тое можна знайсці ў інтэрнэце. Пра тое пісала наша газета, і я даслаў Алегу адпаведныя спасылкі. Прайшоў тыдзень, і два, і месяц... І вось у “СБ” з’явіўся цудоўны малюнак з тэкстам “3 Новым годам, “Союз”!” (26.12.2014). Тады экспедыцыя працавала яшчэ на арбіце, і я даслаў спасылку на яе электронны адрас. Спадзяюся, Антон Шкаплераў і члены яго экіпажа малюнак пабачылі, ацанілі. Дарэчы, летась у Маскве я меў магчымасць

пагутарыць з касманаўтам-земляком Алегам Навіцкім ды паведаміў яму пра беларускі радавод Антона Шкаплерава. Іншыя актывісты ФНКА “Беларусы Масквы” таксама зацікавіліся гэтым фактам.

Варта сказаць, што і сам Алег Карповіч з павагаю ставіцца да ўсяго, што звязана з яго родавымі каранямі. Па бацьку яны — з хутара ля вёскі Зарытава Ляхавіцкага раёна: там у 1934-м нарадзіўся яго бацька, Іван Іванавіч. Закончыўшы Жарабковіцкую школу, ён служыў на Балтфлоте (у Ліепай), потым вучыўся ў Магілёўскім педінстытуце, працаваў педагогам на Слонімшчыне. Настаўніцай была і маці Алега, Ірына Антонаўна, і дзед Антон (ён да вайны закончыў Беларускаю гімназію ў Вільні, быў дырэктарам вясковай школы). Хоць пабачыў Алег свет у 1960-м у раддо-

ІВАН ІВАНОВІЧ

Мастак Алег Карповіч

АЛЕГ КАРПОВІЧ

Беларуская Джаконда

ме горада Ляхавічы, ды маці адразу звезла малага да сваіх бацькоў, у сугучную па напісанні вёску Мелыхавічы Дзятлаўскага раёна: менавіта яна значыцца як месца нараджэння ў ягонай метрыцы. Ці то жартам, ці то ўсур’ез мастак мне прызнаўся, што маляваць ён пачаў, бо вечарамі бацькі правяралі вучнёўскія сшыткі. А яму, каб занятак быў, давалі алоўкі ды “альбомчык тоненькі, за пяць капеек”. Потым Слонім, горад з вялікімі культурнымі традыцыямі, паўплываў яго на выхаванне, было яшчэ Мінскае мастацкае вучылішча імя А. Глебава, аддзяленне графікі Тэатральна-мастацкага інстытута. Гэтак ішоў у беларускае мастацтва Алег Карповіч.

КАЛЕКЦЫІ

Прасы на любы густ

Іна Ганчаровіч

У Гродне адчыніўся цікавы музей, дзе сабраны каля 350 узораў прасаў з розных краін

Музей прасаў — адзіны такі ў Беларусі, другі па велічыні ў Еўропе. Адкрыўся нядаўна: 4 студзеня. Там можна не толькі пазнаёміцца з гісторыяй звыклай рэчы, але і зраўмець прываваны сэнс некаторых выразаў. Такія, скажам, як у песні “Тюх-тюх, тюх-тюх, разгорелся наш уют” — яна гучыць у кінафільме “Весёлые ребята”. Музей, падаецца мне, сведчыць: збіраць можна што заўгодна. Паштоўкі, сурвэткі, дзіцячыя цацкі, нават гарматныя ядры... А потым тая скарбы збіральнікам хочацца і публіцы паказаць — вось і адчыняюцца ў Беларусі прыватныя музеі.

Каля 350 прасікаў і прасаў з Індыі, Кітая, Беларусі, Скандынавіі расставлены на паліцах па гадах выпуску і памерах. Дарэчы, прас, калі хто забыўся — гэта рускае “утог”... Практычна ўсе сабраў

мясцовы калекцыянер Алег Ёрш. “Калекцыю збіраў каля 20 гадоў, — раскажаў ён. — Прасы шукаў па ўсёй краіне, прывозіў і з замежжа. Адны купляў на блышных рынках, другія знаходзіў на звалках, гарышчах дамоў, нешта дарылі сябры, ведаючы маё захапленне”. У экспазіцыі — толькі самыя цікавыя экспанаты калекцыі, у якой ужо каля 500 прасаў. У невялічкай выставачнай прасторы прасам нават ахвотна расказвае, што раней гэтай “штучкай” не толькі адзенне прасавалі — служылі прасы і ў лекарскай справе, і сродкам супакоення ці нават... застрашэння.

Вось класічныя паравыя цяжкавагавікі (да 25 кг!), іх называлі шынэльнымі, бо прасавалі імі адпаведнае сукно. Прывезены з Індыі адносна невялікі: каля 15 кілаграмаў. Дарэчы, такімі прасамі там карыстаюцца і цяпер, і прасаванне бялізны ў індусаў — гэта чыста мужчынская праца. А ў Еўропе пра жанчын клапаціліся: рабілі прасы лягчэйшыя. У музеі ёсць прасік, амаль у два разы

меншы за карабок ад запалак: для разгладжвання вытанчаных манжэт-абшывак. Бывае ж, расказваў экскурсавод, і прасік з манетку: для адпарвання... стрэлак на шнурках. Ну бываюць жа дзівакі!

Адзін з самых арыгінальных і дарагіх — спіртавы прас: на пачатку XX стагоддзя ён цаніўся вельмі дорага! “Уявіце сабе: у 1912 годзе ён каштаваў 5 рублёў, а за такія грошы можна было тады купіць карову, — паказвае рарытэт, распавядае Алег Ёрш. — Таму калі дзяўчына збіралася замуж, ёй раілі шукаць жаніха з таго дома, дзе быў такі прас. Гэта практычны прыбор, карыстацца ім проста: паставіў прымусл унутр праса — і прасуй сабе, пакуль спірт не скончыцца. Ды ў народзе прыбор не прыжыўся, і гадоў праз пяць спіртавы прас змяніўся на вугальны. Які, пэўна, і паспрыў напісанню песні для кінафільма “Весёлые ребята”. Такі прас працуе на бярозавым вугаллі, пры прасаванні бялізна набывае асаблівы, свежы водар. Падзешва праса хутка і раўнамерна разграецца, а падвойнае дно лёгка

ГРОДНЕНСКАЯ ПРАДА

Калекцыянер Алег Ёрш у сваім музеі

чысціць ад попелу. Жанчынам, дарэчы, зручна было рабіць у такіх прыборах свае заначкі.

А ці былі раней пашыраныя прасы ў Беларусі? Пэўна што ў сем’ях заможных, шляхецкіх. Увогуле ж да таго, як з’явіліся прасы, адзенне разгладжвалі іншым, арыгінальным спосабам. Ды і пасля іх з’яўлення кашулі, штаны з натуральнай ільняной тканіны пасля мыцця і сушкі размінаюць — для надання ім мяккасці. Яшчэ і цяпер часам па вёсках гаспадыні намотваюць бялізну на драўляную качалку. Потым гэты скрутак некалькі разоў

пракатаецца доўгім драўляным плашчаком: з рэбрамі на ніжняй паверхні ды дзяржаннем на канцы. Прыстасаванне ў розных рэгіёнах называюць па-рознаму: раскатка, пральнік (пранік), рабак... Папытайце вясковую бабулю — у яе і цяпер такое прыстасаванне можа знайсціся. Першыя вугальныя прасы з трубамаі беларусы атрымалі праз Польшчу ў канцы XIX стагоддзя. Першыя айчыныя мадэлі вугальных прасаў пачалі выпускаць адразу пасля вайны на “Лідсельмашы” і Магілёўскім ложкавым заводзе. Прасы, сцвярджа-

юць старажылы, былі выдатнай якасці, на іх быў некалі попыт. У вёсках такімі прасамі карысталіся доўга — пакуль усюды не прыйшла электрычнасць. А потым ім знайшлі новае прымяненне: пачалі выкарыстоўваць як пасткі для мышэй, у дапамогу ляннівым катом.

Шмат цікавага можна даведацца ў Гродне, па вуліцы Савецкай, 7 пра гэты бытавы прыбор. А як там будзеце, то абавязкова паспрабуйце ў дзеянні некаторыя прасы з мінулага! Тады сённяшні “руцінны і нудны” працэс прасавання падасца вам лёгенькай забаўкай.